

การขับเคลื่อนงานส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าพืชเศรษฐกิจมูลค่าสูงของจังหวัดตาก (อะโวคาโด) ด้วยกระบวนการเพิ่มประสิทธิภาพการขับเคลื่อนงานส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่

โดย กลุ่มยุทธศาสตร์และสารสนเทศ สำนักงานเกษตรจังหวัดตาก

สิงหาคม 2565

สำนักงานเกษตรจังหวัดตาก ดำเนินการขับเคลื่อนงานส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าพืชเศรษฐกิจมูลค่าสูงของจังหวัดตาก (อะโวคาโด) ด้วยกระบวนการเพิ่มประสิทธิภาพการขับเคลื่อนงานส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่ มีเป้าหมายในกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่อะโวคาโด อำเภอพบพระ ซึ่งกลุ่มได้จัดตั้งขึ้นในปี 2560 ตามโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ ที่เริ่มต้นจากเกษตรกรผู้สนใจปรับเปลี่ยนจากพืชเชิงเดี่ยวเป็นไม้ผลเศรษฐกิจ โดยแรกเริ่มสำนักงานเกษตรจังหวัดตาก ได้นำเอาระบบส่งเสริมการเกษตร หรือ Training & Visit System มาปรับใช้ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานแปลงใหญ่ บูรณาการร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอพบพระ และศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดตาก (เกษตรที่สูง) และได้ดำเนินการตามระบบส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่ในกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่อะโวคาโด อำเภอพบพระ ตั้งแต่ปี 2561 มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้

ในปี 2562-64 สำนักงานเกษตรจังหวัดตาก สำนักงานเกษตรอำเภอพบพระ และศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดตาก (เกษตรที่สูง) ได้ร่วมกันบูรณาการดำเนินการจัดเวทีวิเคราะห์ เพื่อจัดทำแผนกิจกรรมการพัฒนา Value chain ของอะโวคาโด ตลอดทั้งต้นทาง - กลางทาง - ปลายทาง

เป้าหมายการพัฒนา : “พันธุ์ดี คุณภาพดี ตลาดดี รายได้ดี”

“พันธุ์ดี” ปรับเปลี่ยนพันธุ์ให้ตรงกับความต้องการของตลาด

“คุณภาพดี” ทำแบรนด์ “ตากการันตี” พัฒนาให้ได้ GAP เพื่อสนับสนุนสินค้า Premium Grade

“ตลาดดี” สนับสนุนการรวมกลุ่มเพื่อการบริหารจัดการ ส่งเสริมตลาด Modern trade และตลาด

ออนไลน์

“รายได้ดี” เกษตรกรมีรายได้ที่เพิ่มขึ้น

แนวทางการพัฒนา 3 ระยะ

ระยะที่ 1 “เตรียมความพร้อม สร้างความรู้ ปูพื้นฐาน สร้างเกษตรกร และแปลงต้นแบบ” โดยมีกิจกรรมที่ดำเนินการ คือ ส่งเสริมสายพันธุ์ดี ส่งเสริมการเข้าสู่มาตรฐาน พัฒนาแหล่งเรียนรู้ต้นแบบ และเทคโนโลยีการผลิต

ระยะที่ 2 “ยกระดับมาตรฐานผลผลิต ส่งเสริมเทคโนโลยีและนวัตกรรม และจัดทำแปลงต้นแบบขยายผล ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร” กิจกรรมที่ดำเนินการ คือ การสนับสนุนการบริหารจัดการกลุ่ม การคัดคุณภาพผลผลิตให้เป็นพรีเมียมเกรด สร้างเอกลักษณ์ให้ผลผลิตด้วยเรื่องราวจุดเด่น การแปรรูป - การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และระบบการตรวจสอบย้อนกลับ

ระยะที่ 3 “พัฒนาผลิตภัณฑ์โดยการแปรรูป จำหน่ายผ่านตลาดล่วงหน้า โดยกลุ่มมีความสามารถในการบริหารจัดการด้วยตนเองได้” กิจกรรมที่ดำเนินการ คือ การประชาสัมพันธ์ เชื่อมโยงตลาด Modern Trade ส่งเสริมการตลาดออนไลน์ เชื่อมกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

กลไกการขับเคลื่อนงานส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่

การขับเคลื่อนงานส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่ในพืชอะโวคาโด ของสำนักงานเกษตรจังหวัดตาก มีการส่งเสริมบูรณาการไปพร้อมๆกับการพัฒนากลุ่มเกษตรกร ส่งเสริมให้มีการบริหารจัดการกลุ่มในรูปแบบคณะกรรมการบริหารจัดการ มีการจดทะเบียนเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกอะโวคาโดอำเภอพบพระ ในปี 2564 จากการได้รับสนับสนุนงบประมาณโครงการยกระดับแปลงใหญ่ด้วยเกษตรสมัยใหม่และเชื่อมโยงตลาด ด้วยงบประมาณ 1 ล้านบาท วางแผนการดำเนินงาน โดยมีหน่วยงานราชการร่วมบูรณาการในการเป็นพี่เลี้ยง ส่งเสริมสนับสนุนโดยนำโครงการต่างๆไปขับเคลื่อน ได้แก่ โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่, ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.), ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.), ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.), Smart Farmer, Young Smart Farmer, โครงการส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตรตามอัตลักษณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่น, วิสาหกิจชุมชนและตลาดเกษตรกร รวมทั้งมีการใช้เทคโนโลยี นวัตกรรมการเกษตรที่เหมาะสม พัฒนาคุณภาพผลผลิตอะโวคาโด Premium Grade และต่อยอดผลิตภัณฑ์โดยการแปรรูปในด้านการตลาด มีการประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมการจำหน่ายผลผลิตออนไลน์ จำหน่ายผลผลิตสู่ตลาดโมเดิร์นเทรด รวมถึงพัฒนาสวนอะโวคาโด ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และผลักดันให้อะโวคาโด เป็นพืชอัตลักษณ์ของจังหวัดตาก

ผลการดำเนินการตามเป้าหมายการพัฒนา ดังนี้

“พันธุ์ดี” : เกษตรกรอำเภอพบพระปรับเปลี่ยนจากอะโวคาโดพันธุ์พื้นเมืองเป็นพันธุ์ดีโดย “การเปลี่ยนยอด” จากพื้นที่ปลูก 8,000 ไร่ เปลี่ยนเป็นพันธุ์ดีแล้ว 4,635 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 60.0

“คุณภาพดี” : เกษตรกรได้รับมาตรฐานรับรองคุณภาพอะโวคาโด “GAP” 28 แปลง “ตากการันตี” 181 แปลง

“ตลาดดี” : เกิดการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกอะโวคาโด เพื่อบริหารจัดการแปลงในรูปแบบแปลงใหญ่ มีสมาชิกทั้งหมด 257 ราย จำนวน 6 แปลง พื้นที่ปลูก 3,204 ไร่

และได้จัดทำ MOU เพื่อจำหน่ายอะโวคาโด ให้แก่ ห้างสรรพสินค้าบิ๊กซี และห้างสรรพสินค้าไอคอนสยาม

“รายได้ดี” : ปี 2564 พื้นที่ปลูกอะโวคาโดให้ผลผลิต 1,369 ไร่ คิดเป็นผลผลิต 800 – 1,200 ตันต่อปี สร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรไม่น้อยกว่า 18 ล้านบาท

สำหรับในปี 2565 คาดการณ์พื้นที่ปลูกอะโวคาโดอำเภอบพพระ ให้ผลผลิตราว 2,000 ไร่ ผลผลิตอะโวคาโดมีปริมาณเพิ่มขึ้นเป็น 2,000 – 2,500 ตัน คิดเป็นมูลค่าไม่ต่ำกว่า 50 ล้านบาท

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นที่ปลูกอะโวคาโด และวิเคราะห์ปริมาณผลผลิตต่ออะโวคาโดเบื้องต้น ส่งผลให้จังหวัดตาก ได้คาดการณ์สถานการณ์อะโวคาโดของจังหวัดตากว่า “จะเกิดภาวะสินค้าล้นตลาด” “การสวมสิทธิ์ผลผลิตของจังหวัดตาก” ดังนั้น จังหวัดตาก จึงนำแผนการพัฒนาอะโวคาโดของอำเภอบพพระมาทบทวนและดำเนินการ

ซึ่งในปีงบประมาณ 2565 สำนักงานเกษตรจังหวัดตากได้เดินทางไปพัฒนาอะโวคาโดร่วมกับหน่วยงานภาคีในพื้นที่ ดำเนินการ ดังนี้

1.การยกระดับมาตรฐานผลผลิต โดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการจัดการ รวมถึงการแปรรูปอะโวคาโดให้เกิดมูลค่าเพิ่ม

- การคัดเกรดผลอะโวคาโด โดยการจัดจ้างทำเครื่องคัดขนาดและคุณภาพของผลอะโวคาโด ตามโครงการยกระดับแปลงใหญ่ด้วยเกษตรสมัยใหม่และเชื่อมโยงตลาด โดยใช้เครื่องคัดส้มเป็นต้นแบบ เนื่องจากประเทศไทยไม่เคยมีเครื่องคัดอะโวคาโดมาก่อน จึงนับว่าเครื่องคัดอะโวคาโดเครื่องนี้เป็นเครื่องแรกของประเทศไทย

- การแปรรูปอะโวคาโดเพื่อการจำหน่ายให้มีมูลค่าเพิ่ม ทั้งนี้ได้รับความร่วมมือจาก ศูนย์เทคโนโลยีเกษตรและนวัตกรรม (AIC) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ในการแปรรูปอะโวคาโดเป็นน้ำมันสกัด เครื่องสำอาง ครีมเทียม

- การสร้างระบบตรวจสอบย้อนกลับให้อะโวคาโดของจังหวัดตาก เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้กับสินค้าของจังหวัด โดยการพัฒนาการผลิตตามมาตรฐาน GAP และ มาตรฐานตากการันตี ซึ่งเป็นมาตรฐานที่จังหวัดใช้ในการแก้ไขปัญหาพื้นที่ปลูกอะโวคาโดที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ทำให้พลาดโอกาสในการขอมาตรฐาน จังหวัดตากโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงจัดทำ “ตากการันตี” ในการรับรองมาตรฐานอะโวคาโด เพื่อให้ผู้บริโภคมั่นใจว่าได้รับประทานอะโวคาโดที่อร่อยแน่นอน

ภาพ กิจกรรมการยกระดับมาตรฐานผลผลิต และการแปรรูป

2. ในส่วนของกลุ่มเกษตรกร มีการบริหารจัดการกลุ่มในรูปแบบคณะกรรมการการบริหารจัดการ มีการจดทะเบียนเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกอะโวคาโดอำเภอบพพระ ในปี 2564 จากการได้รับสนับสนุนงบประมาณ โครงการยกระดับแปลงใหญ่ด้วยเกษตรสมัยใหม่และเชื่อมโยงตลาด งบประมาณ 1 ล้านบาท วางแผนการดำเนินงาน โดยมีหน่วยงานส่วนราชการร่วมบูรณาการในการเป็นพี่เลี้ยง รวมทั้งมีการใช้เทคโนโลยี นวัตกรรมเกษตรที่เหมาะสม พัฒนาคุณภาพผลผลิตอะโวคาโด Premium Grade และต่อยอดผลิตภัณฑ์โดยการแปรรูป ในด้านการตลาด มีการประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมการจำหน่ายผลผลิตออนไลน์ จำหน่ายผลผลิตสู่ตลาดโมเดิร์นเทรด รวมถึงพัฒนาสวนอะโวคาโด ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และผลักดันให้อะโวคาโด เป็นพืชอัตลักษณ์ของจังหวัดตาก

3. การเชื่อมโยงการตลาดกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นอีกหนึ่งแผนกิจกรรมที่สำนักงานเกษตรจังหวัดร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ โดยเริ่มต้นการพัฒนากิจกรรมผ่านการประชาสัมพันธ์อะโวคาโด จังหวัดตาก จัดงานมหกรรมสินค้าเกษตรคุณภาพ ปลอดภัย “ตากการันตี” ปีที่ 3 ดำเนินการจัดงาน เมื่อวันที่ 26 – 28 เมษายน 2565 และวันที่ 16 – 18 สิงหาคม 2565 รวมถึงการสร้างการรับรู้การผลิต การบริโภคอะโวคาโดจังหวัดตากที่ได้คุณภาพ โดยศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร (เกษตรที่สูง) จังหวัดตาก

ภาพ : กิจกรรมการเชื่อมโยงตลาด และท่องเที่ยวเชิงเกษตร

แผนการดำเนินการ

แผนการพัฒนาอะโวคาโดในช่วงปีต่อไป คือ การบริหารจัดการอะโวคาโดให้เป็นระบบผ่านคณะกรรมการ Fruit Board จังหวัดตาก รวมทั้งการถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกร เจ้าหน้าที่ ในการเป็นผู้เชี่ยวชาญอะโวคาโด ให้สมกับสโลแกนของจังหวัดตาก “City of Avocado” รวมทั้งการพัฒนาภาคีและเครือข่ายในจังหวัด โดยสามารถสรุปได้ ดังนี้

การพัฒนาอะโวคาโด “ต้นทาง”

- การบริหารจัดการต้นอะโวคาโด ด้วยการดูแลรักษาต้นด้วยเทคโนโลยีการตัดแต่งกิ่งที่จะส่งผลต่อคุณภาพอะโวคาโด

- การประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ อะโวคาโดพันธุ์ดี ของจังหวัดตาก
- การบริหารจัดการผลผลิตที่จะออกสู่ตลาดในปี 2567
- การให้ความรู้การเก็บเกี่ยวอะโวคาโด จังหวัดตากที่เป็นมาตรฐาน ซึ่งจะส่งผลต่อการบริโภค โดยการสร้างเครือข่ายเกษตรกรในการร่วมกำหนดมาตรฐาน

- ส่งเสริมการรับรองมาตรฐาน GAP, ตากการันตี
- การให้ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยว

การพัฒนาอะโวคาโด “กลางทาง”

- การสำรวจความต้องการผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ใหม่ที่กำลังจะแปรรูป ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ

- 1) พันธุ์ที่เหมาะสมในการแปรรูป
- 2) ปริมาณที่ต้องใช้ในการแปรรูป
- 3) ผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ในตลาด
- 4) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนา
- 5) กลุ่มเป้าหมายผู้บริโภคใครบ้าง ปริมาณความต้องการ

- การดำเนินการขอรับรองพันธุ์พืชขึ้นทะเบียน และพันธุ์พืชรับรอง อะโวคาโดพพระ 08 พพพระ 14

การพัฒนาอะโวคาโด “ปลายทาง”

- การสร้างแบรนด์อะโวคาโดจังหวัดตาก
- ผลักดันให้อะโวคาโด เป็นพืชอัตลักษณ์ (GI) ของจังหวัดตาก
- การเชื่อมโยงตลาด Modern Trade
- ส่งเสริมการตลาดออนไลน์
- เชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- การพัฒนาระบบตรวจสอบย้อนกลับ สร้างความเชื่อมั่น และความน่าเชื่อถือให้แก่ผู้บริโภค
- การสร้างการรับรู้ให้แก่ผู้บริโภคในการรับประทานอะโวคาโดให้ร้อยละ

แนวทางในการพัฒนาอะโวคาโดจังหวัดตาก

เครือข่ายเกษตรกร
(โครงสร้างง่าย ไม่ซับซ้อน)

กำหนดเป้าหมายร่วมกัน

จัดทำกิจกรรมที่ตอบเป้าหมาย

- ตัวชี้วัดชัดเจน 3 ด้าน เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม
- กำหนดผลการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการให้เกิดขึ้น

หาแกนนำเกษตรกรในแต่ละกิจกรรม ซึ่งควรเป็นคนในชุมชน

- ยกระดับให้เกษตรกรเป็นผู้ประกอบการ
- ยกระดับความรู้ในห่วงโซ่คุณค่า